

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/289/2021
Identifikačné číslo spisu: 7112215766
Dátum vydania rozhodnutia: 27.09.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Marián Sluk
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:7112215766.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci likvidácie dedičstva po poručiiteľke E. P., ktorá zomrela X. D. XXXX a naposledy bývala v P., E. XXX/X, za účasti 1/ Slovenskej republiky, v mene ktorej koná Okresný úrad Košice, Košice, Komenského 52, 2/ A. E., narodenej XX. I. XXXX, P., J. XXX/X, 3/ H. P., narodeného X. I. XXXX, P., E. XXX/X, 4/ obchodnej spoločnosti EOS KSI Slovensko, s.r.o., Bratislava, Pajštúnska 5, IČO: 35 724 803, 5/ obchodnej spoločnosti B.C.CONSULT, s.r.o., Vranov nad Topľou, Budovateľská ulica 1290, IČO: 45 462 500, 6/ obchodnej spoločnosti PROFI CREDIT Slovakia, s.r.o., Bratislava, Pribinova 25, IČO: 35 792 752, pôvodne vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 25D/296/2012, o dovolaní Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 24. januára 2020, sp. zn. 5CoD/10/2019, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Košiciach z 24. januára 2020, sp. zn. 5CoD/10/2019 z r u š u j e a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej aj „súd prvej inštancie“) uznesením z 27. mája 2019 č. k. 25D/296/2012-145 rozhodol vo výroku I., že predmet dedičstva pozostávajúci z aktív a pasív vymedzených v písomnom vyhotovení uznesenia, ktoré sa nepodarilo predať pri likvidácii dedičstva, pripadajú ku dňu smrti poručiiteľky v prospech Slovenskej republiky zastúpenej Okresným úradom Košice, Komenského 52, 041 26 Košice, vo výroku II. upravil Okresný úrad Snina, katastrálny odbor, aby po právoplatnosti tohto uznesenia vykonal záznam zápisom vlastníctva podľa výroku I., vo výroku III. rozhodol, že odmenu notára JUDr. Gabriela Drgoňu, so sídlom Štúrova 17, Košice vo výške 88,74 eura hradí štát a vo výroku IV. nariadil účtárni Okresného súdu Košice I vyplatiť sumu 88,74 eura na účet notára v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto uznesenia z prostriedkov štátu.

1.1. Súd v predmetnej veci nariadil likvidáciu. Predmetom likvidácie boli poľnohospodárske nehnuteľnosti evidované v katastri nehnuteľností - katastrálne územie :K., Obec : K., okres : J., zapísané na Listoch vlastníctva č. XXXX, XXXX, XXXX, v uvedených spoluvlastníckych podieloch vo vlastníctve poručiiteľky. Predmety patriace do dedičstva sa súd v rámci likvidácie dedičstva podľa ustanovenia § 175u ods. 1 a nasl. zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení

neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) pokúsil speňažiť výzvou záujemcov o kúpu verejnou vyhláškou uverejnenou na úradných tabuliach Obecného úradu v Ublí, Mesta Košice, Mestskej časti Košice - Dargovských hrdinov, Okresného súdu Košice I a Notárskeho úradu JUDr. Gabriela Drgoňu, súdneho komisára, povereného úkonmi pri prejednaní predmetného dedičstva. V úradne určenej lehote o kúpu nehnuteľnosti neprejavil nikto záujem. Preto súd rozhodol, že s účinnosťou ku dňu smrti poručiťky, pripadajú veci, ktoré sa nepodarili takto speňažiť (§ 175u ods. 3 OSP) štátu.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“), na odvolanie Slovenskej republiky, uznesením z 24. januára 2020 sp. zn. 5CoD/10/2019 potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie a rozhodol, že Okresnému úradu Košice nepriznáva právo na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. Odvolací súd považuje napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie za vecne správne. Ak 11. decembra 2018 súd prvej inštancie po predložení návrhu uznesenia z 24. októbra 2018 oznámil neakceptovanie predmetného návrhu a potom vrátil spis na ďalší procesný postup notárovi tak, aby prepracoval návrh uznesenia a to predložením návrhu uznesenia o pripadnutí dedičstva štátu, pretože v uvedenom návrhu uznesenia neboli zahrnuté pasíva dedičstva, notár vypracoval nový návrh uznesenia.

2.2. Odvolací súd k správnym a výstižným dôvodom uvedeným v uznesení súdu prvej inštancie dopĺňa: Ani citáciou § 175v ods. 4 OSP odvolateľa, že po právoplatnosti likvidácie zaniknú neuspokojené pohľadávky veriteľov a spochybnenie prechodu pasív dedičstva neuspokojených pohľadávok veriteľov poručiťky na štát ako procesného nástupcu, nie je odvolanie okresného úradu dôvodné.

2.3. Napokon sám odvolateľ (str. 5 posledný odsek odvolania) tvrdí, že štát sám ako dočasný správca podľa zák. č. 278/1993 Z.z. o správe majetku štátu môže tento len predať a aj dať do nájmu (zák. č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách) a výnos predaja patrí do štátneho rozpočtu; pričom konanie o dedičstve patrí do pôsobnosti súdov; odvolací súd dodáva, že ak nie je úspešný záujem o nehnuteľnosti v kat. úz. obce K., potom aj tak výsledok ponuky opätovne by bol neúspešný a tak neúčinný.

3. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie Slovenská republika (ďalej aj „dovolateľ“), jeho prípustnosť odôvodnila § 421 ods. 1 písm. b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Dovolateľ žiadal zrušiť uznesenie odvolacieho súdu v potvrdzujúcej časti a vrátiť mu vec na ďalšie konanie a navrhol odložiť právoplatnosť uznesenia súdu prvej inštancie v spojení s uznesením odvolacieho súdu.

3.1. Dovolateľ vymedzil právnu otázku nasledovne: „Je možné podľa ustanovenia § 175u ods. 3 OSP vysloviť, že predmet dedičstva pozostávajúci z aktív a pasív, ktoré sa nepodarilo predať pri likvidácii dedičstva pripadajú ku dňu smrti poručiťky v prospech štátu a má takéto rozhodnutie za následok univerzálnu sukcesiu, t. j. vstupuje štát do pozície právneho nástupcu poručiťky ku dňu jej smrti v celom rozsahu, teda do všetkých práv a povinností, vrátane prechodu zodpovednosti za úhradu pasív dedičstva (v likvidácii dedičstva neuspokojených veriteľov) na štát?“

3.2. Podľa dovolateľa ustanovenie § 175u ods. 3 OSP určuje výlučne predpoklad týkajúci sa existencie majetku poručiťky, ktorý sa nepodarilo v likvidácii dedičstva speňažiť, nie dedičstva ako celku, pozostávajúceho z aktív aj pasív dedičstva. Súd nižšej inštancie zvolil nesprávny výklad § 175u ods. 3 OSP, keď ide o nadobudnutie vlastníctva podľa § 132 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) na základe rozhodnutia štátneho orgánu, čo znamená, že nie je právnym nástupcom poručiťky, a teda nezodpovedá za jej dlhy. Na podporu svojej dovolacej argumentácie poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky (ďalej aj „NS ČR“) - uznesenie z 29. augusta 2013 sp. zn. 21Cdo/2059/2012, uznesenie z 15. apríla 2015 sp. zn. 21Cdo/1796/2014 a uznesenie z 23. marca 2009.

4. Obchodná spoločnosť EOS KSI Slovensko, s.r.o. k dovolaniu uviedla, že súhlasí s napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu a žiadala, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) dovolanie Slovenskej republiky zamietol. Dovolateľ sa nestotožnil s vyjadrením obchodnej spoločnosti EOS KSI Slovensko, s.r.o.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastníčka konania zastúpená v súlade so zákonom [§ 429 ods. 2 písm. b) CSP], v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP)

dospel k záveru, že dovolanie je procesne prípustné a zároveň aj dôvodné.

6. V zmysle § 2 ods. 1 CMP sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Podľa § 396 ods. 1 CMP konania o dedičstve začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

7. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 175u ods. 1 až 3 OSP likvidáciu dedičstva súd vykoná speňažením všetkého poručiteľovho majetku. Súdny komisár je povinný postupovať s náležitou starostlivosťou tak, aby majetok speňažil za cenu, za ktorú sa rovnaký alebo porovnateľný majetok za obdobných podmienok obvykle predáva. (ods. 1) Pri speňažovaní majetku súdny komisár koná za účastníkov konania vo vlastnom mene. O každom speňažovaní majetku súdny komisár informuje účastníkov konania a prihliada na ich výhodnejšie návrhy na speňažovanie majetku. (ods. 2) O majetku poručiteľa, ktorý sa nepodarilo takto speňažiť, rozhodne súd, že pripadá štátu s účinnosťou ku dňu smrti poručiteľa. (ods. 3)

9. V danom prípade dovolateľka vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

10. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna, (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna, (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním.

11. Za rozhodujúcu právnu otázku v danom spore považuje dovolateľka to, či „Je možné podľa ustanovenia § 175u ods. 3 OSP vysloviť, že predmet dedičstva pozostávajúci z aktív a pasív, ktoré sa nepodarilo predat' pri likvidácii dedičstva pripadajú ku dňu smrti poručiteľky v prospech štátu a má takéto rozhodnutie za následok univerzálnu sukcesiu, t. j. vstupuje štát do pozície právneho nástupcu poručiteľky ku dňu jej smrti v celom rozsahu, teda do všetkých práv a povinností, vrátane prechodu zodpovednosti za úhradu pasív dedičstva (v likvidácii dedičstva neuspokojených veriteľov) na štát?" V posudzovanej veci súdy nižšej inštancie rozhodli tak, že za „majetok poručiteľa" v zmysle ust. § 175u ods. 3 OSP je potrebné považovať aj pasíva tzn. dlhy poručiteľa. Dovolateľka zastáva právny názor, že na štát po skončení likvidácie prechádzajú len nespeňažené aktíva, teda nespeňažený majetok.

12. Účelom likvidácie dedičstva je speňažiť poručiteľov majetok za čo najvyššiu cenu a získať tak peňažné prostriedky na úhradu pohľadávok poručiteľových veriteľov. Nariadiť možno likvidáciu dedičstva predĺženého i nepredĺženého. Zákon ukladá súdnemu komisárovi speňažiť tento majetok za cenu, za ktorú sa rovnaký alebo porovnateľný majetok za obdobných podmienok obvykle predáva. Avšak dikcia tohto ustanovenia nebráni tomu, aby ho súdny komisár speňažil aj za vyššiu ako obvyklú cenu, keďže cieľom likvidácie je čo najrozsiahlejšie uspokojenie uplatnených nárokov. ... Ak sa nepodarí majetok (niektorá jeho časť) speňažiť, súd (súdny komisár) vydá uznesenie, ktorým rozhodne, že majetok, ktorý sa nepodarilo speňažiť pripadá štátu s účinnosťou ku dňu smrti poručiteľa. Štát teda nadobudne vlastnícke právo k tomuto majetku na základe rozhodnutia štátneho orgánu - súdu (§ 132 OZ). Hodnota majetku, ktorý štát takto nadobudne sa nezapočítava na jeho prípadný dedičský podiel ani

na jeho prípadnú pohľadávku voči dedičstvu. (VALOVÁ, Katarína. § 175u [Spôsob likvidácie dedičstva]. In: ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana a kol. Občiansky súdny poriadok I. diel. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-406-3.) Ak sa majetok nepodarí speňažiť, dedičský súd (notár ako súdny komisár) uznesením rozhodne, že tento majetok pripadá štátu. Štát nadobúda majetok ku dňu smrti poručiteľa. Právnym dôvodom nadobudnutia majetku štátom je rozhodnutie súdu. Štát nemá postavenie dediča. Štát nezodpovedá za dlhy poručiteľa z dôvodu, že nadobudol majetok, ktorý sa pri likvidácii dedičstva nepodarilo speňažiť. (TOMAŠOVIČ, Marek. § 207 [Speňaženie majetku]. In: SMYČKOVÁ, Romana, ŠTEVČEK, Marek, TOMAŠOVIČ, Marek, KOTRECOVÁ, Alexandra a kol. Civilný mimosporový poriadok. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2017, s. 722.)

13. Nepodaří-li se věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty patřící zůstaviteli takto zpeněžit, soud - jak se uvádí v ustanovení § 175u odst.2 OSŘ - rozhodne, že připadají státu s účinností ke dni smrti zůstavitele; vlastnictví k majetku zůstavitele v tomto případě stát získává na základě rozhodnutí státního orgánu (§ 132 občanského zákoníku) originálním způsobem a hodnota tohoto majetku se nezapočítává na jeho případný dědičný podíl a nemůže být použit ani na úhradu případné pohledávky státu za zůstavitelem, ani na úhradu případných dluhů zůstavitele u jiných věřitelů. (uznesenie NS ČR z 29. augusta 2013 sp. zn. 21Cdo/2059/2012) Ten, kdo nabyt při zpeněžení majetku zůstavitele provedeném podle ustanovení § 175u odst.1 OSŘ jeho věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, se tím nestal zůstavitelovým dědicem, a stát, jemuž připadl "nezpeněžitelný" majetek zůstavitele, tím nenabyl jeho věci, práva a jiné majetkové hodnoty jako tzv. odúmrtí; neodpovídají proto nejen za dluhy zůstavitele nebo za přiměřené náklady jeho pohřbu, ale samozřejmě ani za dluhy související s nabytým majetkem, které vznikly sice po smrti zůstavitele, avšak ještě dříve, než k tomuto majetku získali vlastnické právo. (uznesenie NS ČR z 15. apríla 2015 sp. zn. 21Cdo/1796/2014)

14. V predmetnej dedičskej veci bola nariadená jeho likvidácia uznesením z 12. decembra 2016 č. k. 25D/296/2012-96 z dôvodu, že súd prvej inštancie zistil, že dedičstvo je predĺžené a dedičia nenavrhlí uzavretie dohody, aby veritelia na úhradu svojich pohľadávok prijali veci z predmetu dedičstva do výšky nimi uplatnených pohľadávok. Po nariadení likvidácie súdny komisár vykonal potrebné úkony za účelom speňaženia všetkého poručiťkinho majetku (majetku zaradeného do aktív dedičstva), pričom sa tento majetok nepodarilo speňažiť. Súd prvej inštancie mal v takomto prípade v zmysle § 175u ods. 3 OSP (teraz § 207 ods. 4 CMP) rozhodnúť, že nespeňažený majetok poručiťky - nespeňažený majetok zaradený do aktív dedičstva - pripadá štátu s účinnosťou ku dňu smrti poručiťky. Súd prvej inštancie však rozhodol zahrnúť do tohto „majetku“ aj pasíva dedičstva, t. j. pohľadávky veriteľov voči poručiťke, čím tieto nesprávne previedol na štát. Z formulácie § 175u ods. 3 OSP je zrejmé, že na štát má pripadnúť iba majetok poručiťky, teda majetok zaradený len do aktív dedičstva, nie pasíva dedičstva. Z hľadiska ustanovenia § 175u ods. 3 OSP je zrejmé, že pod pojmom „majetok, ktorý sa nepodarilo speňažiť“, sa rozumie nespeňažený majetok zaradený do aktív dedičstva. V právnej teórii je ustálené, že rozhodnutie súdu podľa § 175u ods. 3 OSP je rozhodnutím štátneho orgánu, na základe ktorého dochádza k nadobudnutiu vlastníckeho práva v zmysle § 132 OZ. V takomto prípade na štát neprechádzajú aj dlhy poručiťky (pasíva dedičstva), keďže štát nie je univerzálnym nástupcom poručiťky ako je to napr. v prípade odúmrtie v zmysle § 462 Občianskeho zákonníka. Predmetný názor bol vyslovený aj vo vyššie spomenutých rozhodnutiach Najvyššieho súdu Českej republiky.

15. So zreteľom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že Slovenská republika opodstatnene uplatnila dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Dovolací súd preto rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP). V ďalšom konaní je odvolací súd viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

16. V novom rozhodnutí odvolací súd rozhodne o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

17. Podľa § 444 ods. 1 CSP dovolací súd môže na návrh odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa. Dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre odklad vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1 CSP, a preto v súlade

s ustálenou súdnou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie (napr. 4Cdo/144/2019, 4Cdo/108/2019, 9Cdo/72/2020, 9Cdo/184/2020).

18. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.